

Відгук

*на дисертаційне дослідження Шевчук М.О.
“Управління процесом формування професійної
компетентності майбутніх вчителів музики
засобами педагогічного проектування”,
представлене на здобуття вченого ступеня канд. пед. наук
з спеціальності 13.00.06 -
теорія та методика управління освітою*

Освітні послуги європейського стандарту висувають на перший план інтернаціоналізацію соціокультурного простору, вихід у відкрите світове освітнє середовище, широку гуманізацію педагогічних відносин, що потребує розробки нових теоретичних концепцій освіти та інноваційних технологій. Аналіз провідних тенденцій суспільного розвитку виявив потребу в дослідженнях, присвячених проблемам формування людського капіталу, оновлення людинотворчого потенціалу управління педагогічним процесом, в тому числі професійної підготовки учителя, який би володів соціально й особистісно значущими компетенціями.

В той же час, досвід сучасної педагогічної науки засвідчив, що здійснення актів переходу від теорії до практики, від минулого до майбутнього, від потенційного до актуального вимагає діяльності особливого типу. Такою діяльністю є проектування, а її результатом виступає головний концептуальний продукт - проект.

Із зазначених позицій дисертація М.О.Шевчук являє собою інтегративне наукове дослідження, результатом якого є розробка і впровадження в навчально-виховний процес вищих педагогічних навчальних закладів моделі управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами проєктивної діяльності. Дисертантом зроблено висновок про те, що актуалізація такої форми підготовки фахівців як педагогічний проект корелює з більш продуктивним набуттям комплексу професійних компетенцій, які, в свою чергу, забезпечують єдність теоретичної і практичної готовності до ефективної педагогічної діяльності, уможливають здатність студентів до оптимального виконання алгоритму музично-освітніх дій, сприяють творчому і відповідальному ставленню до вчительської справи.

Дисертантом доведено, що застосування засобів педагогічного проектування в умовах компетентнісної освіти забезпечує оптимальну організацію управління педагогічним процесом при максимально гармонійній взаємодії його учасників.

Отже, актуальність обраної дисертантом проблеми не викликає сумніву.

Важливим є те, що на ґрунті світових інноваційних ідей, аналіз яких представлено у роботі, категорія проектування розглядається автором як

системний елемент педагогічної діяльності, що має свій зміст, структуру і функції.

Здійснивши теоретичний розгляд проекту як педагогічного явища, авторка робить висновок про проектну діяльність майбутніх учителів як спосіб створення нового освітнього продукту в його об'єктивних та суб'єктивних вимірах, як можливість проявити творчу активність та отримати досвід застосування професійних знань та умінь у реальному житті. Дисертантка доводить, що робота студентів над проектом надає можливості гармонізації теоретичних знань та практичних умінь, не порушуючи фундаментальності освіти, і, в той же час, створюючи умови розвитку творчого потенціалу та індивідуального ресурсу кожного як носія професійних цінностей.

Заслуговує на схвалення доміантна теза науковця про те, що *метою* управління засобами педагогічного проектування є сприяння розробці освітнього продукту у вигляді індивідуального чи колективного мистецько-педагогічного проекту, а *сутність і зміст* управління розкривається через безпосередні зв'язки управлінських функцій та принципів проєктивних дій.

Цінним є те, що дисертант, виходячи з широкого трактування поняття управління як цілеспрямованої ресурсозабезпеченої взаємодії керуючої та керованої підсистем, на засадах компетентнісного підходу окреслює власну позицію щодо управлінської діяльності у сфері педагогічної освіти. Науковець доводить, що управління процесом формування професійної компетентності майбутніх учителів є видом діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкта взаємодії і характеризується створенням умов для ефективного розв'язання професійних проблем.

Авторка акцентує увагу на інтегративному характері професійної компоненти педагогічного моделювання, підкреслює взаємозв'язок та взаємообумовленість низки компетентностей та інструментальних засобів педагогічного проекту, що реалізуються в управлінських діях на основі принципів гуманізації, відповідності можливостям і здібностям студентів, співтворчості, соціальної справедливості, оптимізації. Щодо принципу послідовності, то на ньому ґрунтується функціональне забезпечення формуванням компетентності, коли міра реалізації певної функції залежить від повноти виконання попередньої. Таким чином, в розробленій моделі забезпечено ланцюговий зв'язок управлінських явищ як функцій в послідовності "цілепокладання – планування – методичний супровід – інструктаж – регулювання - контроль".

Вагомим науково-методичними аргументом на користь авторської позиції з вирішення досліджуваної проблеми стала розробка комплексу управлінських засобів-механізмів педагогічного проектування та системи з чотирьох модулів, спрямованих на формування компетенцій майбутнього вчителя у відповідності

до самої сутності та логіки розгортання досліджуваного процесу у мотиваційно-стимулюючій, проблемно-пошуковій, результативно-практичній, творчомобілізаційній та рефлексивно-оцінній сферах.

Дисертантом розроблено та науково обґрунтовано педагогічні умови управління процесом формування професійної компетентності, за яких було створено діалогічне середовище на основі емпатійного спілкування, організовано проектну діяльність у процесі проходження виробничої практики, підготовлено підґрунтя для реалізації мистецько-педагогічних завдань в процесі аудиторних занять та самостійної роботи.

Комплексне використання форм, методів та прийомів навчально-виховної роботи, що передбачено операціональною системою управління, сприяло розв'язанню в музично-освітніх проектах проблем як теоретичного й виробничого характеру.

Результати експериментальної роботи, проведеної О.М.Шевчук, підтвержені даними вимірювання стану покомпонентної сформованості досліджуваної компетентності. Формувальний експеримент, організований у три етапи у відповідності до закономірностей та логіки педагогічного управління (входження – занурення – безпосередні управлінські дії) засвідчив ефективність запропонованої дисертантом моделі. Суттєвим є те, що за допомогою доцільно дібраних засобів навчально-проективної діяльності було забезпечено більш позитивну динаміку зростання кількісних та якісних показників сформованості компонентів професійної компетентності експериментальних груп у порівнянні з контрольними. Так, з арсеналу використаних методів роботи особливо цікавими і дієвими вбачаються такі як метод тернінгових занять, синектичних ігор, створення проблемного поля навчання тощо. А серед успішно розроблених педагогічних проектів слід відмітити “Реферативний портфель” та низку художньо-творчих проектів, здійснених студентами для учнів та спільно з учнями (“Бережіть друзів”, “Природа – наш друг”, “Вогонь знань”).

Позитивно оцінюючи результати дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання.

1. Більш суттєвої інструментально-операційної розробки потребують, на нашу думку, групи засобів педагогічного проектування, функціональну роль яких бажано було б окреслити й конкретизувати в реалізації технології управлінських дій під час виконання проектів, а також більш детально висвітлити у викладі результатів формувального експерименту.

2. Зважаючи на те, що професійна компетентність вчителя музики складається як з педагогічних, так і з мистецьких чинників, слід було б розширити спектр визначених дисертантом компетенцій, увівши до їх структури спеціальні фахові (наприклад, музично-виконавські). Адже навички

володіння музичним інструментом, голосом, диригентським апаратом, складаючи специфіку майбутньої професії, є базовими для всіх сфер підготовки, в тому числі засобами проєктивної діяльності.

3. З метою дотримання задекларованого в концепції дослідження принципу системності як одного з найвагоміших в управлінській діяльності важливо, щоб доцільність й дієвість не тільки цього, але й низки інших принципів положень (відкритості, культуровідповідності тощо) було відображено у викладі ходу та результатів експериментальної роботи.

4. Зважаючи на те, що професійною компетентністю називаємо інтегративну особистісну якість, здатність суб'єкта ефективно розв'язувати професійні проблеми (автореферат, с. 7), виникає думка про недостатню коректно дібрані короткі словосполучення, що характеризують рівні сформованості досліджуваної компетентності. Якщо тільки найвищий четвертий рівень названо рівнем професійної компетентності, то чи є компетентними студенти, які відповідають її першому рівню - елементарної професійної підготовки чи другому - професійної грамотності? На нашу думку, зазначеної неузгодженості можна було б уникнути, якщо визначити четвертий рівень як рівень професійної творчості або професійної інтеграції.

Втім, висловлені зауваження та побажання не мають суттєвого впливу на загалом високий рівень виконаного дослідження, не знижують його теоретичного й практичного значення. Актуальність дослідження, науковість змісту, цілісність форми, теоретична й практична значущість роботи для професійної мистецької освіти дають підстави зробити висновок, що дисертація "Управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проєктування", представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, та автореферат, що повністю відображає структуру та основні положення дисертації, відповідають вимогам ВАК України про порядок присудження наукових ступенів, а її автор М.О.Шевчук заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою.

*Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики музичної
освіти, хорового співу і диригування
НПУ імені М.П.Драгоманова,
докторант НПУ імені М.П.Драгоманова*

